

5.ÜNİTE

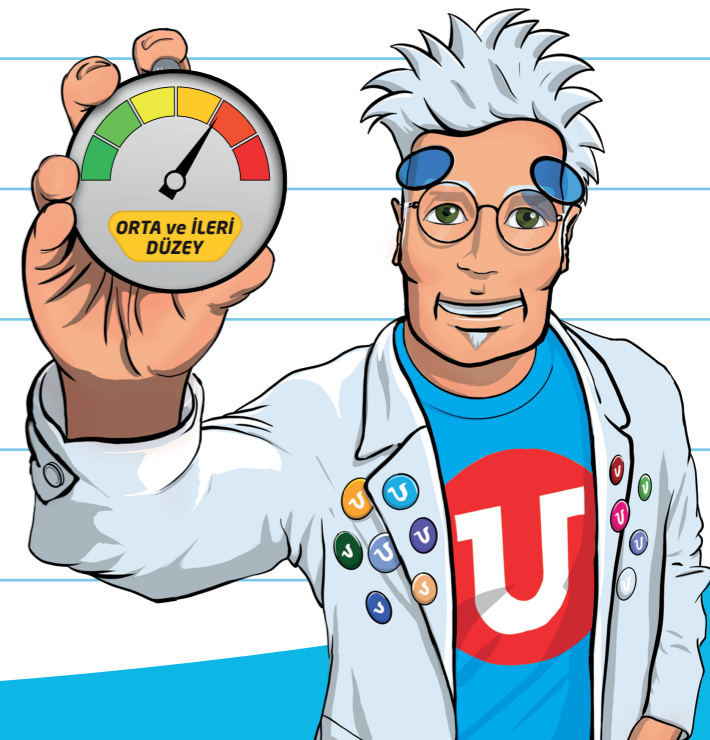
U

TYT Orta ve İleri Düzey Tarih Soru Bankası

Abbasiler – İslam Medeniyeti'nde İlim ve Sanat

BEGÜM ÜNLÜ

İSLAM MEDENİYETİNİN DOĞUŞU

ABBASİLER

MISIRDA KURULAN TÜRK-İSLAM DEVLETLERİ

İSLAM MEDENİYETİNDE İLİM VE SANAT

ABBASİLER (750 - 1258)

- Horasan'da başlayan Ebu Müslim İsyanı sonucu kuruldu.
- Abbasi ailesinden Ebu'l Abbas kurdu.
- Başkent Bağdat'tır.
- *İslam devletlerinde Hz. Muhammed döneminde Medine'nin,
- *Hz. Ali döneminde Kufe'nin,
- *Emevilerde Şam'ın,
- *Abbasilerde Bağdat'ın merkez yapılması,
- *egemen güç değiştikçe başkentin değiştiğini kanıtlar.

751 Talas Savaşı:

→ Nedenleri:

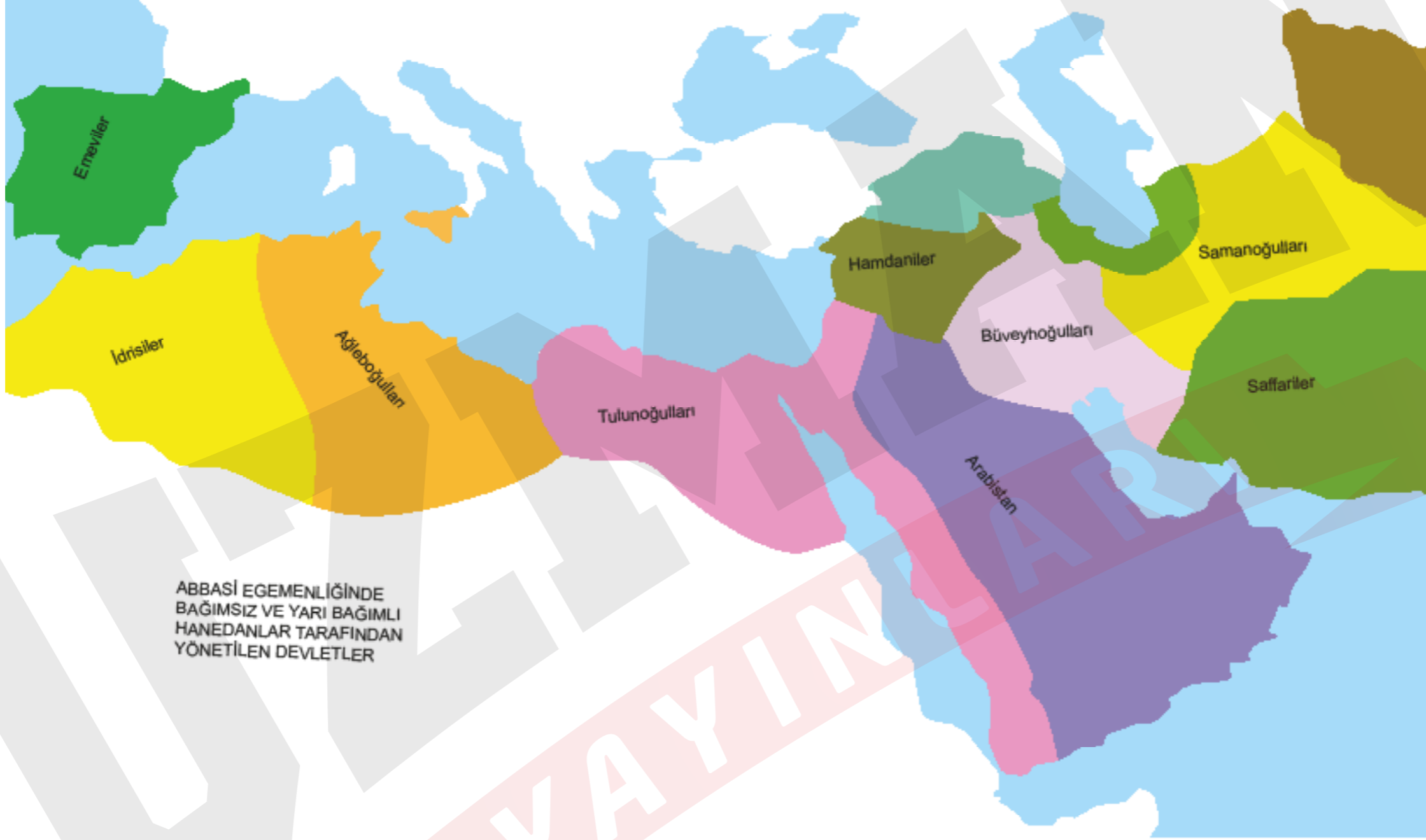
- II.Köktürklerin Uygurlar tarafından yıkılması üzerine Abbasilerin ve Çin'in Orta Asya'ya hakim olma isteği
- Abbasilerin İslamı Orta Asya'ya yayma isteği
- *Karluk Türkleri ezeli düşman Çin'e karşı Abbasileri destekledi.

→ Sonuçları:

- Çin'in Orta Asya üzerindeki nüfuz kurma çabaları yok edildi.
- Türklerin İslama girmesinde çok etkili oldu.
- Çin'deki buluşlar (barut, pusula, kağıt, matbaa) İslam dünyasına geçmiştir.

Abbasiler

ABBASİ EGEMENLİĞİNDE
BAĞIMSIZ VE YARI BAĞIMLI
HANEDANLAR TARAFINDAN
YÖNETİLEN DEVLETLER

YAYIN

Örnek:

Abbasiler zamanında Türkler arasında İslamiyet'in hızla yayılmasında,

- I. Talas Savaşı'nda Karluk Türklerinin Çin'e karşı Abbasiler yanında yer almaları,
- II. Abbasi Devleti'nde önemli makamlara ve ordu komutanlıklarına Türklerin getirilmeleri,
- III. Abbasiler'de görülen Babek İsyanı'nı Türk komutan olan Afşin'in bastırması

durumlarından hangilerinin etkisinin olduğu savunulabilir?

A) Yalnız I

B) Yalnız II

C) Yalnız III

D) I ve II

E) II ve III

- Ebu Cafer Mansur zamanında Bağdat'ta Beytü'l Hikme kurulmuştur.
- Vezirlik kurumu oluşturuldu.
- En önemli halifeleri Harun Reşit'tir.
- Daha sonra Memun ve Mutasım halife olmuştur.
- Memun döneminde İslam Rönesansı yaşandı.
- Mutezile mezhebi yaygınlaştı. (Akılcılık)
- Mutasım döneminde Türklere özel Samarra şehri kuruldu.
- Avasım denilen sınır şehirlerine Türkler yerleştirildi.
- IX. yüzyıldan itibaren Abbasi topraklarında Tevaifu'l Mülk denilen küçük devletçikler ortaya çıkmıştır.
- *Emirü'l Ümera denilen Türk komutanlar tarafından kurulmuşlardır. Siyasi birlik bozulmuştur.

Örnek:

Abbasiler Devleti'nin siyasi birliği IX. yüzyılın ortalarından sonra çözülmeye başlamıştır. Abbasi halifelerinin otoritelerinin zayıflaması, Abbasi Devleti'nin zayıflamasına neden olmuştur.

Bu gelişmelere bağlı olarak IX. yüzyılın II. yarısında itibaren Abbasi Devleti'nin sınırları içinde kısa ömürlü olan,

- I. Tolunoğulları,
- II. İhşidler,
- III. Büveyhoğulları

devletlerinden hangileri Türklerin öncülüğünde kurulmuştur?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve III E) I, II ve III

! NOT

- 1258'de Moğol İhanlılar Bağdat'a girerek devlete son verdi.
- Halifelik Memlük korumasına geçmiştir.
- Yavuz Sultan Selim'in Mısır Seferi'nden sonra Halifelik Osmanlı Devleti'ne geçmiştir.

! NOT

- Abbasilerin Emevilerin belirgin farkı Mevali politikasını uygulamamaları, bilim ve sanata önem vermeleridir.

! NOT

- *X.yüzyılda aynı anda Bağdat'ta, İspanya'da ve Mısır'da halifenin olması halifeliğin birleştirici güç olma özelliğini kaybettiğini gösterir.

Örnek:

- Abbasilerin Emevi ailelerine karşı başlattıkları yok etme politikasından kurtulan Emevi halifesi Hişam'ın torunu Abdurrahman, İspanya'ya giderek burada Endülüs Emevi Devleti'nin kurmuştur. Endülüs Emevileri X. yüzyılda Abbasi halifesini tanımayarak kendi halifeliğini ilan etmişlerdir.
- X. yüzyılın başlarında Mısır'da kurulan Fatımiler, Şii halifelik ilanında bulunmuşlardır.

Abbasilerin halifelik gücüne rağmen İspanya'da Endülüs Emevi Devleti'nin ve Mısır'da Fatımi Devleti'nin kendi halifeliklerini ilan etmeleri,

- I. siyasi,
- II. dini,
- III. itikadi

alanlarından hangilerinde İslam dünyasında ayrılıklar yaşandığını gösterir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) I ve III E) I, II ve III

MISIRDA KURULAN İLK TÜRK İSLAM DEVLETLERİ

TOLUNOĞULLARI

→ Mısır'da kurulan ilk Türk- İslam devletidir.

AKŞİTLER

→ Mısır'da kurulan ikinci Türk-İslam devleti olup, Hicaz'a hakim olan ilk Türk-İslam devletidir.

Örnek:

Tolunoğulları ve Akşitlerle ilgili olarak,

- I. Abbasi halifeleri tarafından Mısır'a vali olarak atanan Türk komutanlar tarafından kurulmaları,
- II. halkının Arap, kurucularının Türk kökenli komutanlar olması,
- III. İslamiyet'i Mısır'da egemen kılan unsurlar olmaları

bilgilerinden hangileri doğrudur?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

FATİMİLER

- Tunus'ta kurulan Şii İslam devletidir.
- X. yüzyılda halifeliklerini ilan ettiler.
- Mısır'ı ele geçiren Selahaddin Eyyubi Sünni Abbasi halifesi adına hutbe okutarak Sünni İslam'ın Mısır'da egemen olmasını sağlamıştır.

EYYUBİLER

- Selahaddin Eyyubi tarafından kuruldu.
- Suriye'yi aldı.
- 1187 Hittin Savaşı ile Kudüs'ü Haçlılardan geri alması III. Haçlı Seferi'ne neden olmuştur.
- Memlûkler son verdi.

MEMLÜKLER

- Memlük sultanlarından Kutuz Moğol İlhanlıları **Ayn Calut Savaşı**'nda yenerek Suriye ve Mısır'ı kurtarmıştır.
- Abbasilerin Moğol İlhanlılar tarafından yıkılmasının ardından Baybars son Abbasi halifesini koruma altına alarak 1517'ye kadar halifeliğin Memlüklerde kalmasını sağlamıştır.

Örnek:

Abbasiler ve özellikle Endülüs Emevileri döneminde bilim ve kültür alanında önemli gelişmeler yaşanması, değerli bir çok bilim insanının yetişmesi İslam dininin,

- I. insanların sadece inanç anlayışlarını etkilememesi,
- II. bilim, düşünce ve kültür alanlarında gelişmelere zemin hazırlaması,
- III. Tefsir, Hadis, Fıkıh, Kelam gibi dini bilimlerin yanında pozitif bilimlere de yer vermesi

yönlerinden hangileriyle ilişkilidir?

A) Yalnız I

B) Yalnız II

C) Yalnız III

D) I ve III

E) I, II ve III

İSLAM DEVLETİNDE İLİM-EĞİTİM FAALİYETLERİ

- **Beytü'l Hikme:**
- **Abbasiler kurdu.**
- **Abbasiler Dönemi'nde İslam Rönesansı yaşandı.**
- *** Antik Çağ dönemine ait pek çok eser Arapçaya tercüme edildi.**
- **Kütüphaneler:**
- **Gerçek anlamda ilk kütüphane Emeviler döneminde Şam'da kuruldu.**
- **Abbasiler döneminde kurulan Beytü'l Hikme Orta Çağ'ın en zengin kütüphanesi oldu.**
- **Kurtuba'daki kütüphane de muazzamdır.**

→ Camiler:

→ -Önemli eğitim kurumlarıdır.

→ -Mescid-i Nebevi'nin yanında açılan Ashab-ı Suffe eğitim-öğretim faaliyetleri için açılmıştır.

→ Medreseler:

→ Eğitim öğretim faaliyetlerin gerçekleştiği en önemli yerdir.

→ Abbasiler döneminde ortaya çıkan ve yayılan medreselerin en önemlilerinden biri Bağdat'ta Büyük Selçuklu Veziri Nizamü'l Mülk tarafından açılan Nizamiye medresesidir.

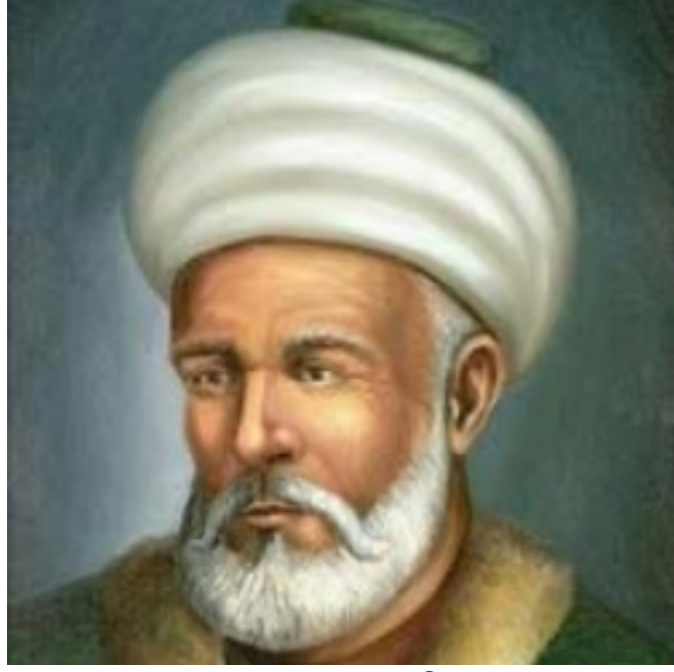
İlimlerin Sınıflandırılması

AKLİ İLİMLER	Felsefe, coğrafya, astronomi, matematik, tıp gibi ilimlerdir.
NAKLİ (DİNİ) İLİMLER	Hadis, tefsir, fıkıh, kelam gibi ilimlerdir.

İlim Adamlarından Bazıları

FARABİ (Aristo'dan sonra İkinci Öğretmen)	Felsefe, psikoloji, müzik, fizik
İBN-İ SİNA	Tıp, felsefe, astronomi, jeoloji, matematik, jeoloji, fıkıh, kelam, mantık,
GAZALİ	Felsefe, hukuk, ilahiyat
İBN-İ RÜŞD	Felsefe, matematik, tıp, fıkıh, kelam
İBN-İ FADLAN	Coğrafya, diplomasi
HAREZMİ	Matematik, astronomi
TABERİ	Tarih, felsefe, tıp, matematik

FARABI

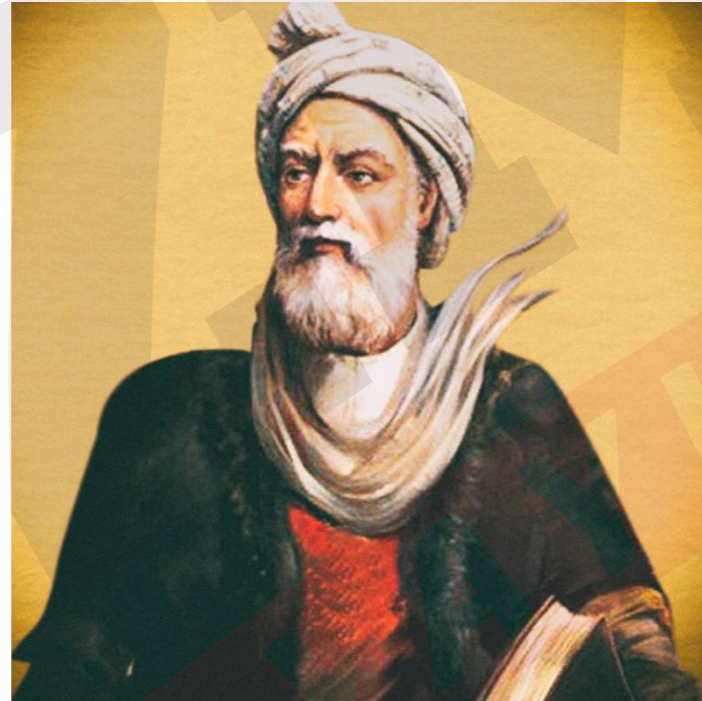
İBN-İ SINA

GAZALI

İBN-İ RÜŞD

İBN-İ FADLAN

HAREZMİ

TABERİ

Örnek:

- XIII. yüzyıl başlarında Napoli Kralı'nın Sicilya'da Arapça'dan Latinceye tercümeler faaliyetleri kapsamında; Ebu Bekir Razi'nin tıp alanındaki eseri ile İbn-i Sina'nın Kanun Fi't-Tıp adlı eseri Latinceye tercüme edilmiş, "hastalıkların insanın içine giren şeytandan kaynaklandığı ve hastanın rahibin duasıyla iyileşebileceği" anlayışının yerini zamanla bilimsel teşhis ve tedavi yöntemlerine bırakmasına neden olmuştur.
- Harezmi'nin Latinlere ait 9 rakamı alıp tarihte ilk kez sıfırı (0) kullanarak bilinen onluk sayı sistemini oluşturması batıların günlük hayattaki matematiksel işlemlerini kolaylaştırmalarına imkan tanımıştır.

Bu gelişmeler dikkate alındığında,

- I. Türk İslam bilginlerinin bilimsel alanda batıyı etkilediği,
- II. Orta Çağ Avrupası'nın dinsel kabullere öncelik verdiği,
- III. Napoli'nin Avrupa'da bilimin gelişmesine öncülük ettiği

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) II ve III E) I, II ve III

SANAT

- İslam öncesinde Arapların kendine has bir mimari tarzları yoktu.
- Hz. Muhammed sonrası Arap mimari ve sanatı ortaya çıkmıştır.
- Puta tapıcılığı çağrıştırmaması adına resim ve heykel Hz. Muhammed tarafından yasaklanmıştır.
- Sınırların genişlemesi sonucu farklı kültürlerle karşılaşılması sonucu,
- *Emevilerde Kasru'l Hayr Sarayı
- *Abbasilerde Balkuvara Sarayı resim, heykel ve kabartmalarla süslenmiştir.

Örnek:

İslamiyet'in ilk dönemlerinde putperestliği canlandırabileceği düşünceyle hayvan ve insan resimlerinin yasaklanması,

- I. süslemelerde geometrik şekiller ve bitkisel motiflere yer verilmesi,
- II. hat sanatının görülmesi,
- III. kitap sayfalarının süslenmesi amacıyla tezhip ve ebru sanatlarının ön plana çıkması

durumlarından hangilerine ortam hazırlamıştır?

A) Yalnız I

B) Yalnız III

C) I ve II

D) II ve III

E) I, II ve III

